



**MANİSA**



## **MANİSA İLİ YATIRIM DESTEK VE TANITIM STRATEJİSİ**



**Manisa Yatırım Destek Ofisi**

**2017 - 2023**

# MANİSA İLİ YATIRIM DESTEK VE TANITIM STRATEJİSİ

## 1. ANA METİN

Kalkınma Ajanslarının asli görevlerinden biri olan planlama faaliyeti, bölgesel potansiyelin harekete geçirilmesi için elzemdir. Bu durum, büyük bir sorumluluk doğurmaktadır; bölge planlarının hazırlanmasının akabinde planların uygulanmasına yönelik çalışmaların yapılmasını ve takibini de gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede, Başbakanımız başkanlığında toplanan Bölgesel Gelişme Yüksek Kurulu tarafından onaylanan TR33 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı'nın uygulanmasını kolaylaştıracak il düzeyinde üçer yıllık Yerel Ekonomik Gelişme Programları hazırlanmıştır. Bu programların her birinde Bölge Planı'nda yer verilen 10 eksene ilişkin eylem planları bulunmaktadır. Bununla birlikte, Bölge Planı amaç ve hedeflerine yönelik il düzeyinde sorun, risk alanları ve çözüm önerileri ile yıllık eylem planı içeren Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi çalışması hazırlanmıştır.

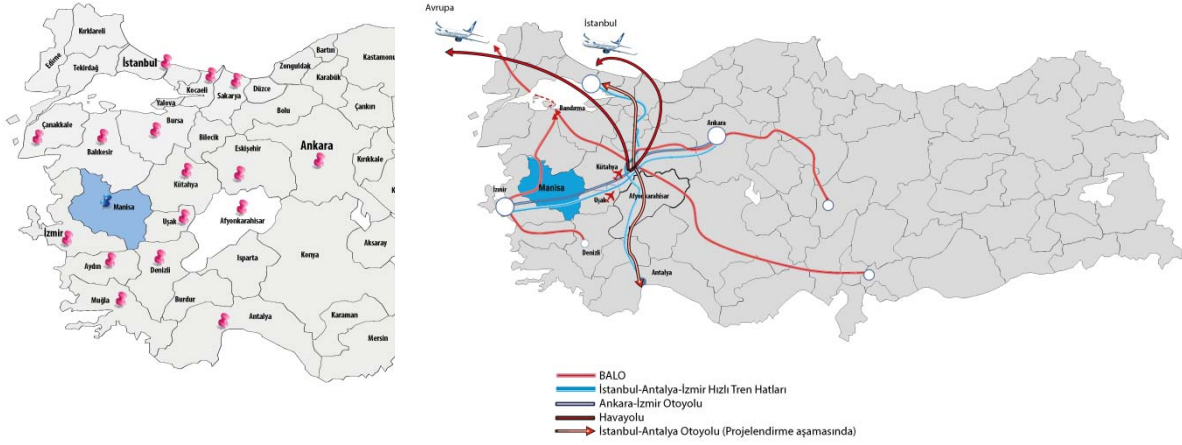
Manisa'ya çekilecek ulusal ve uluslararası yatırımlar sayesinde pek çok sektörde ilerleme ve katma değer artışı sağlanacaktır. Bu çerçevede, yatırım fırsatlarının etkin değerlendirilmesinde öncelikli konulardan birisi olan yatırım yeri teminine yönelik İlde bulunan organize sanayi bölgelerinin genişleme çalışmaları tamamlanacak; yeni kurulan OSB'lerde kamulaştırmalar gerçekleştirilecek ve OSB'lerin altyapı çalışmaları hızlı bir şekilde bitirilecektir. Öte yandan, turizm odaklı fizibilite çalışmaları hazırlanacak; turizm altyapısının geliştirilmesine yönelik faaliyetlere girişilecek ve İlin tanıtımı yapılacaktır. Benzer şekilde, Manisa'yı ilçelerine ve çevre illere bağlayan ulaşım yolları çeşitlendirilecek ve ulaşım imkânları iyileştirilecektir.

## 1.1.MEVCUT DURUM

### 1.1.1. COĞRAFİ KONUM ve ULAŞIM

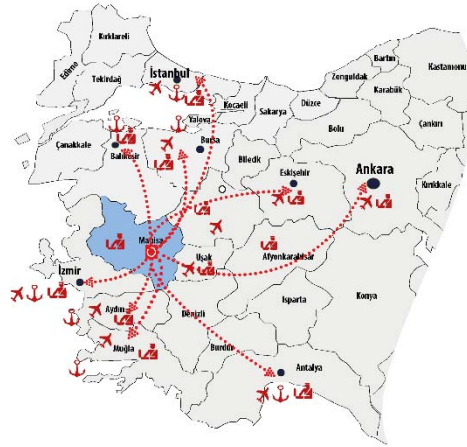
Sanayiye doymuş merkezlere olan yakınlığı ve gelişmiş ulaşım alt yapısı ile Manisa yatırımcıları cezbeden avantajlı bir konuma sahiptir. Manisa; İzmir, Balıkesir, Kütahya, Uşak, Denizli ve Aydın illeri ile sınır komşusudur. Yüzölçümü 13.810 km<sup>2</sup> olan İlin TÜİK Genel Nüfus Sayımı ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre nüfusu 2014 yılında 1.367.905 iken, 2015 yılında 1.380.366'ya yükselmiştir. İl merkezinin deniz seviyesinden yüksekliği 71 m'dir.

Şekil 1: Manisa Coğrafik Konumu ve Ulaşım



Manisa ili İstanbul, İzmir, Ankara, Antalya ve Bursa gibi gelişmiş illere ve uluslararası bağlantıya sahip merkezlere yakın bir mesafede bulunmaktadır. Çevre illere ve ilçelere erişim sağlayan yollar paralı otoyol kalitesindedir. İl, İzmir’de bulunan Adnan Menderes Havalimanı’na 54 km uzaklıktadır. İzmir-İstanbul otoyolu ile İzmir-Ankara hızlı tren hattı Manisa’dan geçecektir.

Şekil 2: Önemli Merkezlerle Uzaklık



Gidilecek Yer	Mesafe
Manisa - İzmir	40 Km
Manisa - Aydın	204 Km
Manisa - Balıkesir	143 Km
Manisa - Muğla	250 Km
Manisa - Ankara	564 Km
Manisa - İstanbul	447 Km
Manisa - Antalya	426 Km



### 1.1.2. BEŞERİ SERMAYE

2014 yılında Büyükşehir statüsü kazanan Manisa ilinin 2015 yılı nüfusu 1.380.366’dır. TÜİK tarafından 2012 yılında yapılan nüfus projeksiyonları çalışmasına göre, Manisa ilinin nüfusu 2023 yılına kadar artış seyri gösterecektir. Bu durum, istihdama yönelik çalışma yapılması ihtiyacını ortaya koymaktadır.

**Tablo 1 – Manisa İlinin Nüfus Projeksiyonu**

	2012 yılı nüfusu	2018 Yılı Öngörülen Nüfus	2023 Yılı Öngörülen Nüfus	Öngörülen Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı (%)
Manisa	1.346.162	1.366.768	1.370.823	1,7
Türkiye	75.627.384	80.551.266	84.247.088	9,8

Kaynak: TÜİK, Nüfus Projeksiyonları (2012)

İlde bulunan Manisa Celal Bayar Üniversitesi (MCBÜ), 12 Fakülte, 4 Yüksekokul, 3 Enstitü ve 15 Meslek Yüksekokulu, 23 Araştırma ve Uygulama Merkezi olmak üzere toplam 57 akademik birim ile eğitim-öğretim ve araştırma çalışmalarını sürdürmektedir. MCBÜ, mühendislikten tıpa, iktisadi ve idari bilimlerden eğitim bilimlerine ve teknik bilimlere yönelik çeşitli programlardan yılda ortalama 9 bin mezun vermektedir. Aynı şekilde, 43 mesleki ve teknik liselerden çeşitli branşlarda yıllık ortalama 7 bin mezun verilmektedir.

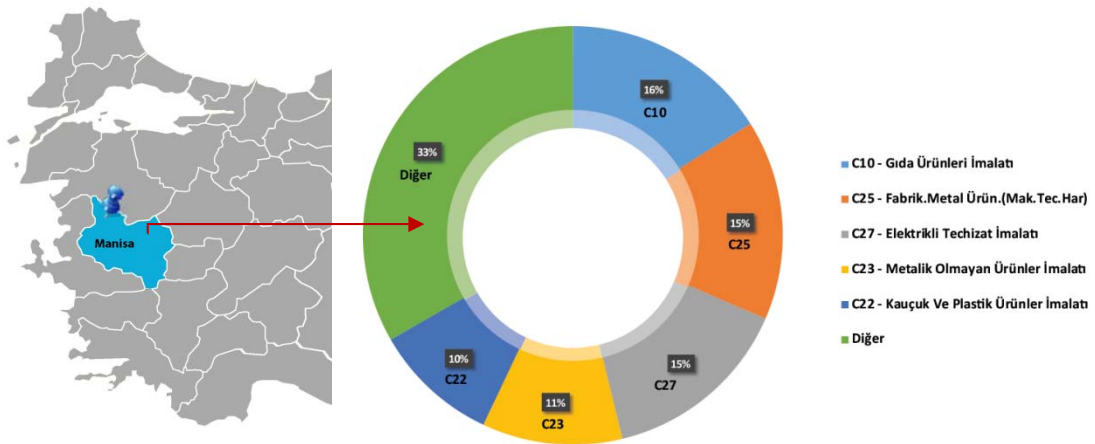
### 1.1.3. SANAYİ ve EKONOMİK ALTYAPI

Kalkınma Bakanlığı, İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi Sıralaması 2003 yılı verilerine göre Manisa ili, imalat sektörü alt endeksinde 81 il içerisinde 19. sırada; aynı çalışmanın 2011 yılı verilerine göre, Manisa, sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi sıralamasında 23. sırada yer almaktadır. Bu durum, İlin sosyoekonomik gelişmişlik açısından ve imalat sektöründeki konumu bakımından 81 il içerisinde iyi bir durumda olduğunu göstermektedir.

İldeki işsizlik oranı oldukça düşük, istihdam ve istihdama katılım oranları ise yüksek seviyededir. 2013 yılı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Manisa'daki işsizlik oranı %5,1 iken, istihdama katılım oranı %55,5 ve istihdam oranı %52,7'dir.

Manisa'nın istihdam yönünden sanayi içindeki sektörel dağılımına bakılacak olursa SGK 2012 yılı verilerine göre; %16 ile gıda öne çıkarken, bu sektörü %15 oranıyla elektrikli teçhizat ile makine ve teçhizat hariç fabrikasyon metal ürünleri sektörleri izlemektedir. İl bazında sanayi istihdamının dağılımı Grafik 1'de gösterilmektedir.

**Grafik 1: İller Bazında Sanayi İstihdamının Dağılımı (%)**



Kaynak: SGK İstatistik Yılı (2015); Zafer Kalkınma Ajansı Hesaplamaları

İlde istihdamın teknoloji düzeyi ülke geneline göre oldukça yüksektir. Tablo 3'te görüleceği üzere ülke genelinde %1,5 olan yüksek teknolojili sektörlerin istihdamdaki payı Manisa'da %8,9'dur. İl bu yönüyle ülke genelinde ilk sırada yer almaktadır. Bu durum, ildeki katma değeri yüksek sektörlerdeki yoğunlaşmanın fazla ve İlin katma değer üretmede ülke geneline göre daha iyi bir noktada olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, İlde orta-yüksek teknolojili sektörlerin payı %23,3 ile; orta düşük teknolojili sektörlerin payı ise %39,2 ile ülke genelindeki değerlerin üzerindedir. Söz konusu durum İldeki makine, elektrikli-elektronik ürünler sektörlerinin yığınlaşmasına da bağlı olmakla birlikte, İlde düşük teknolojili sektörlerin az olduğunu göstermektedir.

**Tablo 2: İmalat Sektörü İstihdamının Teknoloji Düzeyine Göre Dağılımı (%)**

Bölge	Yüksek Teknoloji	Orta Yüksek Teknoloji	Orta Düşük Teknoloji	Düşük Teknoloji
Manisa	8,9	23,3	39,2	28,6
Türkiye	1,5	15,8	31,8	50,9

Kaynak: SGK İstatistik Yıllığı (2015); Zafer Kalkınma Ajansı Hesaplamaları

Manisa'da gıda ürünlerinin imalatı ile metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç) sektörlerinde ihracatın öne çıktığı görülmektedir. Gıda ürünlerinin imalatı sektörünün payı %23,2 iken, metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç) sektörünün %20,2; motorlu kara taşıtı ve römorklar sektörünün payı %15,8 olmuştur. Manisa'da ilk 3 sektörün ihracattaki payı %59,2'yi bulmaktadır.

**Tablo 3: İhracatta Öne Çıkan Sektörler**

Manisa İli İhracatında Öne Çıkan Sektörler		
Sektör Adı	İhracat 2015 (1.000 Dolar)	Payı (%)
Gıda Ürünleri ve İçecek	425.942	23,2
Metal Eşya Sanayi (Makine ve Teçhizatı Hariç)	372.422	20,2
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	289.079	15,8
İlk Üç Sektör Toplamı	1.087.443	59,2

Kaynak: TÜİK (2015); Zafer Kalkınma Ajansı Hesaplamaları

İldeki ihracat, yüksek rakamlara ulaşmasına rağmen ihracattaki artış oranı sınırlı kalmıştır. 2005-2015 yılları arasında İldeki ihracat artış oranı, ülke genelinin altında seyretmiştir. Ülke genelindeki ihracat artış oranı %82 iken, bu oran İlde %55,5'te kalmıştır.

**Tablo 4: İlin İhracat Değerleri**

Bölge	İhracat (2005, Dolar)	İhracat (2015, Dolar)	2005-2015 Artış Oranı (%)
Manisa	2.518.480.504	3.916.306.787	55,5
Türkiye	73.426.151.051	133.664.526.884	82,0

Kaynak: TİM, İhracat Rakamları (2015)

Marka ve patent başvurusu açısından değerlendirildiğinde, Türk Patent Enstitüsü verilerine göre 2015 yılında Manisa ilinden 716 marka ve 63 patent başvurusu yapıldığı görülmektedir.

Yapılan analizler neticesinde, İlde pek çok sektörde küme potansiyeli gözlenmiştir. Sosyal Güvenlik Kurumu İstatistik Yıllıkları 2011 yılı verilerine göre; yapılan kümelenme analizine göre; ilde 24 imalat sektörünün 7'sinde olgun küme tespit edilmiştir. Olgun küme olarak tespit edilen sektörler; gıda ürünleri imalatı, kauçuk ve plastik ürünler imalatı, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı, ana metal sanayi, fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine teçhizat hariç), bilgisayar, elektronik ve optik ürünlerin imalatı, elektrikli teçhizat imalatı ile makine ve ekipman imalatı sektörleridir. Gelişen küme olarak tespit edilen sektörler ise içecek imalatı ile ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı sektörleridir. Manisa ili ayrıca elektrikli teçhizat, plastik-kauçuk, elektronik, gıda, diğer metalik olmayan mineral ürünleri, fabrikasyon metal ürünleri ve makine sektörlerinde İzmir, Aydın, Balıkesir ve Denizli ile ortak kümelenme faaliyetleri yürütebilecek konumdadır.

İldeki 6 ilçede üretim aşamasına geçmiş 4 adet, toplamda ise 7 adet OSB bulunmaktadır. İlde üretim aşamasına geçmiş OSB bulunan ilçeler Yunusemre, Akhisar, Salihli ve Turgutlu'dur. Ayrıca; Soma Karma OSB ile Akhisar Zeytin ve Zeytinyağı Türevleri İhtisas OSB'lerin kurulması için çalışmalar devam etmektedir. İldeki OSB'ler ve tahsisler incelendiğinde il genelinde %85 civarında doluluk oranı olduğu görülmektedir.

**Tablo 5: Manisa Organize Sanayi Bölgeleri Doluluk Durumları**

OSB ADI	İMAR PLANI	PARSEL SAYISI	ÜRETİMDE OLAN	ÜRETİME ARA VEREN	İNŞAAT AŞAMASI	PROJE AŞAMASI	BOŞ	Proje Bazında Doluluk Oranı	İl Geneli
	(HA)	(İMAR)	FİRMA SAYISI	FİRMA SAYISI	FİRMA SAYISI	FİRMA SAYISI	PARSEL	(Üretim + İnşaat / Parsel sayısı) * 100	(Üretim + İnşaat / Parsel Sayısı) * 100
Manisa	959	226	184	18	13	7	4	95,13%	84,98%
Akhisar	191	75	45	3	26	0	1	98,67%	
Salihli	115	58	44	2	10	2	0	96,55%	
Turgutlu	219	87	44	5	19	15	4	78,16%	
Akhisar Zeytin ve Zeytinyağı Türevleri İhtisas	120	40	0	0	0	25	15	Kurulum Aşamasında	
Soma Karma	91	0	0	0	0	0	0	Kurulum Aşamasında	
<b>İL GENELİ TOPLAM</b>	<b>1.695</b>	<b>486</b>	<b>317</b>	<b>28</b>	<b>68</b>	<b>49</b>	<b>24</b>	<b>84,98%</b>	

Kaynak: Manisa İli OSB Müdürlükleri (Aralık 2016)

OSB'lerde elektrik, doğalgaz ve atıksu arıtma tesisi gibi altyapıların varlığı yatırımcıların yatırımlarını gerçekleştirme noktasında tercih sebebi olmaktadır. Manisa OSB'de arıtma tesisi, doğalgaz ve enerji santrali altyapısı; Turgutlu OSB'de doğalgaz altyapısı; Akhisar OSB'de arıtma tesisi altyapısı ve Salihli OSB'de arıtma tesisi altyapısı mevcuttur.

Manisa ili coğrafi olarak İzmir'in yanında yer almasına rağmen Ekonomi Bakanlığı teşvik sisteminde 3. Bölge kapsamına dâhil edilmiştir. OSB'lerde de oransal açıdan daha cazip imkânlar

içeren 4. Bölge teşviklerinden yararlanıldığından Manisa'daki yatırım ortamı, çevre illere nazaran daha çekici durumdadır. Manisa'nın Ankara-İzmir ve İstanbul-İzmir yol güzergâhları üzerinde olması, limana yakınlığı, hızlı tren hattının açılacak olması yine yatırımcılar için teşvik edici hususlardır.

İlde, Manisa Celal Bayar Üniversitesi tarafından Teknoloji Geliştirme Bölgesi kurulması için çalışmalar sürdürülmektedir. Çevre illere bakıldığında ise, İzmir'de İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü bünyesinde İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi ile Dokuz Eylül Üniversitesi'nin Dokuz Eylül Teknoloji Geliştirme Bölgesi ve Denizli'de Pamukkale Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nin faal durumda olduğu görülmektedir.

Manisa'da girişimcilik kültürünün çok fazla gelişmediği yatırımcıların çoğunun başka illerden gelerek Manisa'da yatırım yaptığı görülmektedir. Girişimcilik kültürünün gelişmemesi gerek devlet desteklerinin bilinmemesinden gerekse tarıma dayalı kazanç kültürünün yaygınlığından kaynaklanmaktadır. Gelir İdaresi Başkanlığı 2013 yılı iş kayıtlarına göre Türkiye genelinde 3.529.541 olan girişim sayısı Manisa'da 63.715'tir. Oransal olarak değerlendirildiğinde %1,8'lik değeri ile ildeki girişimciliğin düşüklüğü gözlenmektedir.

#### 1.1.4. TURİZM

İncil'de adı geçen yedi kiliseden üçünün Manisa'nın Alaşehir (Philadelphia), Salihli (Sardes) ve Akhisar (Thyateira) ilçelerinde yer alması, İlin inanç turizmi açısından önemli bir potansiyele sahip olmasını sağlamaktadır. Ayrıca, Şehzadeler ve Yunusemre ilçelerinde bulunan Osmanlı dönemine ait yapılar ve Kula'da bulunan tarihi evler, İlin öne çıkan tarihi ve kültürel varlıklarıdır.

Gezi, yürüyüş, oryantiring, gözlem ve tırmanma gibi faaliyetleri kapsayan doğa ve spor turizmi, İl genelinde önemli bir potansiyele sahiptir. Spil Dağı gezi, yürüyüş, trekking, doğa inceleme-araştırma amaçlı aktiviteler için; Kula'daki jeopark ve peri bacaları ise sahip oldukları coğrafi özellikler bakımından doğa ve spor turizminde değerlendirilebilecek önemli turizm varlıklarıdır.

Manisa ili, yerli ve yabancı turistler için bir çekim merkezi olan doğal ve kültürel varlıkları sayesinde turizm yatırımcıları yönünden avantajlı bir şehir konumundadır. Bununla birlikte, il turizm potansiyelini tam olarak ortaya çıkartmamıştır. Bunun en büyük sebeplerinde biri turizm işletme belgeli tesis ve yatak sayısının son derece yetersiz olmasıdır. İldeki tesislerin doluluk oranı Türkiye ortalamasının altındadır. Manisa'da bulunan konaklama tesislerine gelen turist sayısının da düşük olması dikkat çekicidir. İlde, lüks sınıfına giren 4-5 yıldızlı konaklama tesislerinin sayısı düşük seviyededir. İzmir ile Manisa illeri arasındaki mesafenin kısa olmasının, Manisa'daki konaklama sektörüne hizmet veren işletmelerin gelişimini olumsuz etkilediği düşünülmektedir.

Tablo 6: Manisa ve Türkiye geneli tesislere geliş ve geceleme sayıları ile ortalama kalış süreleri ve doluluk oranları

	Tesis Geliř Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi			Doluluk Oranı(%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Manisa	3.076	250.589	253.665	7.581	440.603	448.184	2,5	1,8	1,8	0,55	31,78	32,33
Türkiye	23.138.428	20.221.542	43.359.970	96.400.316	37.480.990	133.881.306	4,2	1,9	3,1	36,85	14,33	51,18

Kaynak: TÜİK (2015)

Manisa termal turizm açısından önemli bir potansiyele sahiptir. İl, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca hazırlanmış olan Termal Turizm Master Planı'ndaki 4 Termal Bölge'den biri olan Güney Ege'de yer almaktadır. Termal kaynaklar Demirci, Kula, Salihli, Soma ve Turgutlu ilçelerinin sınırları içerisinde yer almaktadır.

### 1.1.5. ULAşIM

Manisa, İzmir-İstanbul güzergâhında yer alan bir il olduğu için İzmir ile yoğun bir etkileşim içerisinde. Bu durum, Manisa-İzmir arasındaki trafik akışında yoğunlaşmaya sebebiyet vermektedir. TR33 Bölgesi Ulaşım Stratejisi'nde (2013) iller arası yük trafiği incelendiğinde, Manisa'nın en yoğun yük taşımacılığı ilişkisinin İzmir ile olduğu görülmektedir. Alsancak Limanı'nın varlığı dolayısı ile ihracatçı firmalara ait tırlar bu güzergâhı kullanmaktadırlar. Anılan güzergâh İzmir pazarına ulaşmak için çevre illerdeki firmalar tarafından tercih edilmektedir. Ayrıca, Manisa'nın çevresindeki illerde Çeşme, Kuşadası, Söke gibi turizm potansiyeli yüksek alanların varlığı, bu alanları ziyarete gelen yerli ve yabancı turistlerin Manisa-İzmir arasındaki yolu kullanmaları nedeni ile trafik yoğunluğu yükselmektedir.

Kara taşımacılığı 2023 hedeflerinde büyük merkezler otoyollarla bağlanırken, nüfusu nispeten küçük merkezlerin bu otoyollara bölünmüş yollarla entegre edilmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda, Manisa çevresinde 2023 yılında tamamlanması planlanan İzmir-Ankara otoyolu ile yapımı devam eden İzmir-İstanbul otoyolu projesi bulunmaktadır. 2023 yılında tamamlanması planlanan İzmir-Ankara hızlı tren güzergâhı Manisa'dan geçmektedir.

Manisa, Ankara ve İstanbul güzergâhındaki iller ile yoğun ulaştırma ilişkisi içerisinde. Bazı şehirlerarası yollar için en kısa mesafede bulunan hatlardan Turgutlu-İzmir, Turgutlu-Salihli, İzmir-Manisa ve Manisa-Akhisar arasında yoğun bir trafik akışı gözlenmektedir. İldeki demiryolu ağları ile karayolu ağlarında yoğun olarak kullanılan hatlar benzerlik göstermektedir.



## 1.2.SORUN ALANLARI:

### 1.2.1 Hâlihazırda Yaşanılan Sorunlar

Yatırımcılara gerek OSB içerisinde gerekse OSB dışı hazine arazilerinde yatırım yeri teminine yönelik hızlı cevap verebilecek kabiliyetin oluşması için mekânsal gösterimlerin yapılabileceği, bulunan yatırım yerlerinin öz niteliklerinin gün-cellenebileceği, coğrafi bilgi sistemlerini temel alan uygulamaların eksikliği önemli bir sorun teşkil etmektedir.

İle yatırım çekilmesinin önündeki temel engeller, OSB ve yatırıma uygun hazine arazilerindeki altyapı eksiklikleri, üniversite-sanayi işbirliğinin tam olarak gerçekleştirilememesi, kümelenme potansiyelinin kullanılamaması, marka ve patent başvurularının azlığı sayılabilir. Ayrıca girişimcilik kültürünün gelişmemiş olması, turizm alanında fizibilite çalışmalarının bulunmaması ve ulaşımdaki sıkıntılar yine yatırımcıların yatırım alma kararlarında etkili olmaktadır.

### 1.2.2.Açıklamalar

#### 1.2.2.1. Sanayi

- **Yatırım Yeri Temini:** Manisa ili, Ekonomi Bakanlığı'nın bölgesel teşvik sistemi açısından sanayi alanında pek çok yatırımcı için cazip olanaklar sunmaktadır. Bu çerçevede Organize Sanayi Bölgeleri içerisinde yer temin edilmesi yatırımcıların lehinedir. Bununla birlikte, OSB'lerdeki doluluk oranı yüksek durumdadır ve yatırıma uygun boş arazi bulunmamaktadır. Dolayısıyla, yatırımcıların İlde yatırım yapmalarının önündeki temel engellerden biri yatırım yeri teminidir. Manisa'da yer alan 4 aktif OSB'de ortalama %85 doluluk oranı olduğu için yer sıkıntısı yaşanmakta, kurulma çalışmaları devam eden 2 OSB'de ise kamulaştırma problemi bulunmaktadır. Manisa ilindeki organize sanayi bölgelerinde yer bulunmaması, İzmir, Bursa, İstanbul ve Ankara'dan gelip ilde yatırım yapmak isteyen yatırımcıların başka illere yönelmesine neden olmaktadır.
- **İl Yatırım Destek ve Tanıtımı:** Manisa ilinde Ekonomi Bakanlığı teşvik sisteminde 3. Bölge; OSB'lerde 4. Bölge teşviklerinden yararlandığı halde; girişimciler ve çevre illerdeki yatırımcılar tanıtım azlığı nedeniyle Manisa'daki yatırım olanaklarından haberdar olamamakta ve devlet desteklerinden yeterince yararlanamamaktadırlar.
- **Kümelenme:** Manisa ilinde 7 olgun küme ve 2 gelişen küme potansiyeli tespit edilmesine karşın firmalarda kümelenmenin getireceği avantaj ve kolaylıklar konusunda farkındalık oluşmamıştır. Firmaların birbirlerini rakip görmeleri ve bir araya gelip ortak girişimden kaçınmaları kümelenmenin önünde büyük bir engel oluşturmaktadır.
- **Markalaşma ve Patent Sayısı:** Mevcut sanayi potansiyeline karşın, 2015 yılında Manisa ilinden 716 marka ve 63 patent başvurusu göz önüne alındığında markalaşma ve patent alma hususlarında firmaların temkinli hareket etmeleri önemli bir sorundur. Kurumsallaşma yönünde hareketlenmeye başlayan firmalar fason üretimden elde edilen sıcak kar nedeniyle kendi markalarını yaratmamaktadırlar. Sanayicilerin ürettikleri ürünlerin satışını yapacakları ana sanayinin var olması ve talebin sürekliliği dolayısıyla arge departmanlarındaki çalışmalar yine fason üretimi destekleyecek faaliyetlerle sınırlı kalmaktadır. Öte yandan, firmaların markalaşma ve patent edinme konularında yeterli bilgiye sahip olmadıkları; dokümantasyon sürecinden kaçındıkları değerlendirilmektedir.
- **Üniversite-Sanayi İşbirliği:** 1992 yılında kurulan Manisa Celal Bayar Üniversitesi ile Manisa OSB'leri arasında yeterli işbirliğinin olmadığı göze çarpmaktadır.

Üniversite akademik çalışmaları ile kendi kulvarında sanayi bölgeleri üretim faaliyetleri ile kendi kulvarında ilerlemektedir. Üniversite ve sanayiye bir araya getirecek kurumsal ve mekânsal bir yapının bulunmaması işbirliği yapılamamasının önündeki temel engeldir.

➤ **Girişimcilik:** Manisa ilinin potansiyeline karşın, 2013 yılı iş kayıtlarına göre Türkiye genelinde 3.529.541 olan girişim sayısı Manisa’da 63.715 olup %1,8’lik oran ile İldeki girişimciliğin beklentinin altında kaldığı gözlemlenmektedir. Ayrıca, nüfus artışına karşın, yeni istihdam olanaklarının yaratılamaması genç nüfusun işsiz kalma riskini ortaya çıkarabilir. Bu bağlamda, İldeki girişimcilerin özellikle devlet yardımları hakkında bilgilendirilerek yatırımlarını katma değer yaratan sektörlerde gerçekleştirmelerini sağlamaları elzemdir.

➤ **Sanayi Altyapı Olanakları:** OSB’lerde elektrik, doğalgaz ve atıksu arıtma tesisi gibi altyapıların varlığı yatırımcıların yatırımlarını gerçekleştirme noktasında tercih sebebi olmaktadır. OSB’lerdeki altyapı eksiklikleri, yatırımcıların yatırım kararları almalarında olumsuz bir etki yaratmaktadır. Hâlihazırda kurulu OSB’lerde elektrik, kanalizasyon gibi altyapılar mevcut olmasına karşın, genişleme ve kuruluş çalışmaları kapsamında kamulaştırılması tamamlanan araziler üzerinde elektrik, kanalizasyon ve yağmur suyu altyapı çalışmalarına başlanacaktır.

#### 1.2.2.2. Turizm

➤ **Doğa, Sağlık, Spor, Kültür, İnanç ve Tarih Turizmi:** Turizm sektöründe büyük bir potansiyele sahip olduğu değerlendirilen Manisa ilinde, bu alanda gerçekleştirilecek yatırımlara temel oluşturacak fizibilite çalışmalarının eksikliği gözlenmektedir. Özellikle turizm yatırımı gerçekleştirmek isteyen yatırımcılara sunulacak somut bilgi ve verilerin yer aldığı raporların bulunmaması yatırımcıların yatırım yapma kararlarını etkilemekte ve yatırımlarını hâlihazırdaki turizm alanlarına kaydırıcı etki yaratmaktadır. Öte yandan, gerek hizmet çeşitliliğinin olmaması gerekse tanıtım yetersizliği Manisa’ya gelen yerli ve yabancı turist sayısını olumsuz etkilemektedir. Otellerin %32’lik doluluk oranı bu durumu göz önüne sermektedir. Turizm altyapısında kullanılmak üzere ayrılan kaynakların azlığı da değerlendirildiğinde İle turizm yatırımı çekilememektedir.

#### 1.2.2.2. Ulaşım

➤ **Ulaşım Olanakları:** Gerek yük taşımacılığı gerek turizm gerek ulaştırma gibi nedenlerle İzmir-İstanbul güzergâhında yaşanan trafik yoğunluğu, coğrafi şartların da etkisiyle güvenli ulaşımı tehdit edici bir hal almıştır. Yol genişletme çalışmalarına rağmen, trafik kazalarının önüne geçilememektedir. Bu durum yatırımcıların taşımacılık ile ilgili endişe duymalarına neden olmaktadır.

Tablo 7 – Sorun Alanları ve Yaşandığı Sektörler

No	Sorun Alanı	Yaşandığı Sektörler
1	Yatırım Yeri Temini	Sanayi
2	İl Yatırım Destek ve Tanıtımı	Sanayi
3	Kümelenme	Sanayi
4	Markalaşma ve Patent Sayısı	Sanayi
5	Üniversite - Sanayi İşbirliği	Sanayi
6	Girişimcilik	Sanayi
7	Sanayi Altyapı Olanakları	Sanayi
8	Doğa, Sağlık, Spor, Kültür, İnanç ve Tarih Turizmi	Turizm
9	Ulaşım Olanakları	Ulaşım

### 1.3.STRATEJİ DÖNEMİNDE YAŞANMASI MUHTEMEL SORUNLAR (RİSKLER)

Manisa ilinde hâlihazırda bulunan bazı sorunların strateji döneminde devam edeceği öngörülmektedir. OSB'lerin kamulaştırma çalışmaları sırasında hukuki süreçlerin uzaması yatırım yeri temininde yaşanması muhtemel bir sorundur. İlin tanıtımına yönelik çalışmalara yeterli talebin gelmemesi, firmaların ar-ge çalışmalarına ayırdıkları bütçelerde kesintiye gitmeleri, teknoparkta istenen düzeyde işbirliklerinin sağlanamaması ve girişimcilik yönünde bir eğilimin oluşmaması strateji dönemindeki hedeflerin gerçekleşmesinde aksamalara yol açabilecektir.

#### 1.3.1. Açıklamalar

##### 1.3.1.1. Sanayi

- **Kamulaştırma Hukuki Sürecinin Uzaması:** OSB Müdürlükleri'nin kamulaştırma çalışmaları sırasında arazi sahipleri ile uzlaşma sağlanmaması durumunda hukuki süreç başlatılmaktadır. Hukuki sürecin uzaması kamulaştırma çalışmalarını aksatacağından gerçekleştirilmek istenen eylemler gecikecektir.
- **Manisa İli Tanıtım Toplantılarının Gerçekleştirilememesi ya da Yeterli Talep Gelmemesi:** Manisa YDO tarafından İle yatırım çekilmesi için uygun görülen

illerde toplantı yapılamaması ya da gerçekleştirilecek toplantılara yeterli katılım olmaması; İlin tanıtımında ortaya çıkabilecek bir risktir.

- **Firmaların Ar-Ge Harcamalarının Azalması:** Patent başvurusunda istenen hedefe ulaşılamamasında pek çok değişken bulunmakla birlikte en büyük risk Manisa'daki firmaların arge harcamalarını azaltma yolunda bir eğilime girmeleridir. Firmalar, konjonktürel olarak yılı kurtaracak üretim faaliyetlerine yönelerek ar-ge yatırımlarını sonraki dönemlere kaydırabilirler.
- **Teknoparkta Hedeflenen İşbirliklerin ve Çalışmaların Yapılamaması:** Manisa Celal Bayar Üniversitesi bünyesinde faaliyete geçecek olan Teknoloji Geliştirme Bölgesinde akademisyenler ile sanayiciler arasında işbirliği olanaklarının geliştirilmesi yönünde etkinliklerin ve protokollerin gerçekleştirilememesi ile teknoparkta yer almak üzere yeterince şirket tarafından başvuru yapılmaması; teknoparkta hedeflenen çalışmaları başarısızlığa uğratabilecek ve tesisin atıl duruma düşmesine neden olacaktır.
- **Girişimcilik Konusunda Düzenlenecek Eğitime Yeterli Talep Gelmemesi:** KOSGEB tarafından düzenlenmekte olan girişimcilik eğitimlerine katılım oldukça iyi düzeydedir. Bununla birlikte, sermaye sıkıntısı çekmeleri nedeni ile iş kurma fikrine sahip girişimcilerin projelerini sonraki yıllara erteleme ihtimali neticesinde gerçekleştirilmek istenen eğitimlere yeterli katılımın olmaması karşılaşılabilecek bir risktir.
- **OSB'lerin Altyapı Sürecinde Mali, Hukuki, Yönetmelik Sorunları:** İldeki OSB'lerde altyapı çalışmaları sırasında yaşanabilecek mali, hukuki ve yönetmelik sorunları nedeniyle süreç aksayacağından gerçekleştirilmek istenen altyapı yatırımlarının tamamlanma riski mevcuttur.

### 1.3.1.2. Turizm

- **Turizm Çalışmalarına Yönelik Yeterli Kaynak Bulunamaması:** İlin turizm potansiyelini ortaya çıkaracak fizibilite ve altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesinin önündeki en temel engel maddi olanakların yetersizliğidir. Strateji döneminde ulusal ve uluslararası kaynaklar aracılığı ile turizm hedefleri gerçekleştirilmek istenmektedir ancak anılan fonlara başvuru yapılmasına karşın istenen desteklerin sağlanamama riski mevcuttur.

### 1.3.1.2. Ulaşım

- **Finansal Sorunlar ve Olumsuz Doğa Koşulları:** Manisa-İzmir otoyolu üzerinde yapımı devam etmekte olan Sabuncubeli Tüneli ve İzmir-İstanbul otoyolu gibi maliyeti yüksek yatırımlarda finansal sıkıntı yaşanması aksamaya yol açabilecektir. Ayrıca, olumsuz doğa koşulları ve coğrafi yapıdaki zorluklar yatırımların tamamlanmasını geciktirme riskini taşımaktadır.

Tablo 8 – Muhtemel Sorun Alanları

No	Sorun Alanı	Yaşanması Muhtemel Sektörler
1	Kamulaştırma hukuki sürecinin uzaması	Sanayi
2	Manisa ili tanıtım toplantılarının gerçekleştirilememesi ya da yeterli talep gelmemesi	Sanayi
3	Firmalardan marka ve patent konusunda düzenlenecek eğitime yeterli talep gelmemesi	Sanayi
4	Firmaların ar-ge harcamalarının azalması	Sanayi
5	Teknoparkta hedeflenen işbirliklerin ve çalışmaların yapılamaması	Sanayi
6	Girişimcilik konusunda düzenlenecek eğitime yeterli talep gelmemesi	Sanayi
7	OSB'lerin altyapı sürecinde mali, hukuki, yönetsel sorunlar	Sanayi
8	Turizm çalışmalarına yönelik yeterli kaynak bulunamaması	Turizm
9	Finansal Sorunlar ve Olumsuz Doğa Koşulları	Ulaşım

#### 1.4.HEDEFLER

Manisa'nın başlıca sorunlarından biri yatırımcılara uygun yatırım yeri teminidir. Bu çerçevede OSB'lerin kurulmasına ve genişlemesine ilişkin çalışmalar elzemdir. İldeki kümelenme potansiyeli yüksek sektörlerin çokluğu göz önüne alındığında kümelenme kültürünü artırıcı faaliyetlere girişilmesi sanayi sektörüne katkı sağlayacaktır. Teknopark'ın faaliyete geçmesi ile üniversite ile sanayi arasında var olan iletişim ve etkileşim eksikliği giderilecektir. Girişimcilik kültürünün artırılması amacıyla yatırımcılara sağlanan devlet desteklerinin tanıtımı yapılacaktır. Ayrıca, turizm altyapı olanaklarının geliştirilmesi ve ulaşım imkânlarının iyileştirilmesi yönünde faaliyetlere girişilecektir.

##### 1.4.1. Açıklamalar

###### 1.4.1.1. Sanayi:

- **Sanayi alanlarının oluşturulması ve faaliyete geçmesi:** İmalat sanayi, ilin gelişimindeki lokomotif sektör olarak tanımlanmıştır. İlde üretim kapasitesinin artırılması için mevcut durumda belirli merkezlerde yoğunlaşan sanayi alanlarının artırılmasına ve daha etkin kullanılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. İlde gerçekleştirilecek yeni yatırımlara olanak sağlamak, sektörel yoğunluğun yüksek olduğu yerlerde sağlıklı yapılaşma ihtiyacını karşılamak, firmaların bir

arada yer almasını mümkün kılmak amaçlarıyla yeni sanayi bölgeleri kurulacak ve mevcut bölgelerin faaliyete geçmesi sağlanacaktır. Ayrıca, kuruluş kararı alınan veya yeni faaliyete başlayan OSB'lerde de altyapı ve imar eksiklikleri giderilecektir.

- **İldeki işletme sayısının artırılması:** İldeki üretim kapasitesinin artırılması için mevcut işletmelere yenilerinin katılması ve sanayi sektöründeki canlılık ve rekabetin artırılması gerekmektedir. Yeni işletmelerin kurulmasının üretim miktarını arttırmak gibi doğrudan etkisinin yanı sıra, iş gücü piyasasındaki hareketliliği tetiklemesi ve ticari ağların hacmini arttırması gibi dolaylı etkileri de bulunmaktadır. İldeki üretim miktarının artırılması için girişimcilere iş kurma ve geliştirme döneminde teknik ve maddi yardım sağlanması İl içindeki tasarrufların yatırımlara dönüşmesini sağlayacaktır.
- **İşletmelerin ar-ge faaliyetlerinin artırılması:** Araştırma ve geliştirme faaliyetleri, üretilen malların özelliğini (nitelik, kalite ve tasarım gibi unsurları) geliştirdiğinden katma değer artırılmasını sağlamaktadır. İlk dönemlerinde ek bir maliyet olarak etki eden ar-ge faaliyetleri, sürecin devamında üretilen ürün ve ara mamullerdeki katma değeri ve karlılığı arttıracaktır.
- **Teknoloji geliştirme, araştırma ve tasarım merkezlerinin kurulması:** Teknoloji geliştirme ve tasarım merkezleri, işletmelere ar-ge faaliyetleri ve inovasyon için ihtiyaç duydukları ortamı sağlamaktadır. Ayrıca; endüstriyel tasarım çalışmaları ürünlerin nitelik ve işlevini geliştirerek yaratılan katma değeri arttırmaktadır. Üniversite-sanayi işbirliklerinin geliştirilmesine katkı sağlayacak teknoloji geliştirme ve tasarım merkezlerinin kurulması, ileri teknoloji ve tasarım yoluyla geliştirilmiş, katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesini sağlayacak, firmaların kullandıkları teknoloji düzeyini arttırmaları için fırsat yaratacaktır.
- **Markalaşmanın ve kalite standardizasyonunun sağlanması:** Piyasalarda markalı, kalite ve standardizasyon belgelerine sahip ürünler, tüketiciye verdiği güven nedeniyle özellikle gelir düzeyi orta ve yüksek kesim tarafından daha çok tercih edilmektedir. Oluşan güvenin karşılığında, marka ve belgenin ürüne kattığı katma değer ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede, İlde markalaşma, kalite standardizasyonu ve böylelikle, üretilen ürünlerin katma değeri arttırılacaktır.
- **Firmalar arası üretim işbirliklerinin artırılması:** Firmaların çeşitli alanlarda işbirliği ile yaptıkları faaliyetler, firmalar arasında ortak iş yapma kültürünü geliştirecektir. Bu artış sayesinde, beraber iş yapan çok sayıda firma ortak hareket ederek tek bir büyük firmanın sahip olabileceği rekabet gücüne erişecektir. Bu durum, firmaların tek başına gerçekleştirmelerinin zor olduğu büyük ölçekli faaliyetlere girişebilmelerini sağlayacak ve firmalar arasındaki işbirliği faaliyetlerinin hacmini genişletecektir. Ayrıca işbirlikleri sayesinde, firmalar arasında mal ve hizmet işlemleri (girdi ve çıktılar) artacaktır. Bu çerçevede, sektörel küme oluşumlarının desteklenerek işletmelerin kümelenmenin avantajlarından yararlanmaları sağlanacaktır.

#### 1.4.1.2.Turizm:

- **Sunulan hizmetlerin çeşit ve kalitesinin artırılması:** İldeki turizm tesisleri, yıl içinde belirli dönemlerde (8 ay üzerinde bir süre) tam doluluk oranına yaklaşmamaktadır. Talebin tüm mevsime yayılabilmesi açısından hizmet çeşitliliğinin sağlanması ve buna göre doluluğun artırılması gerekmektedir. Hizmet çeşitliliğinin artırılması ile sektörün canlanması sağlanacaktır.
- **Sağlık turizmi ve termal turizmin geliştirilmesi:** Sağlık turizmi, turizm sınıfları arasında tüm dünyada yükselen bir değer konumundadır. Termal kaynaklar açısından Türkiye çapında önemli bir yere sahip olan İl, sağlık

turizmi ve termal turizmin gelişmesi açısından önemli bir potansiyel barındırmaktadır. İlde var olan bu potansiyelin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

- **Tarih, kültür ve inanç turizminin geliştirilmesi:** Dünyada tarih, kültür ve inanç turizmi, eğlence ve dinlenme turizmi haricinde alternatif turizm arayışında olan turistler açısından gittikçe daha fazla önem kazanan bir turizm türüdür. Tarih boyunca farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış İl, inanç turizmi açısından önemli potansiyeller barındırmakta olup bu potansiyelin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- **Doğa turizminin geliştirilmesi:** İl, sahip olduğu mesire yerleri, Milli Parklar ve doğal güzellikleri ile doğa turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Alternatif turizm arayışında olan turist gruplarının ile çekilmesi için bu potansiyelin, sağlık turizmi ve kırsal/yerel değerler ile entegrasyonunun sağlanarak doğa turizminin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- **Kış turizminin geliştirilmesi:** Kış turizmi, kayak sporunun merkezinde bulunduğu, buna uygun karlı ve eğimli alanlara yapılan seyahatler, konaklama ve diğer hizmetlerden oluşan faaliyet ve ilişkilerin bütünüdür. Karlı ortamlara bağlı olduğu için öncelikle belli yükseklik ve eğime sahip, karın yerde kalış süresinin uzun olduğu ve diğer yürüyüş, tırmanış gibi uygulamaların yerine getirilmesine imkân sağlayan yerlerin varlığını gerekli kılmaktadır. İldeki yükselti dikkate alındığında, kış turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- **Turizm güzergâhlarının oluşturulması ve geliştirilmesi:** Genel turizm ilkeleri çerçevesinde bir turun satılabilmesi için en önemli faktör, satılacak tur güzergâhının müşteri taleplerine uygun olarak düzenlenmesidir. Tur güzergâhlarının süre ve fiyat olarak çeşitlendirilmesi, farklı müşteri gruplarına ulaşmayı sağlayacaktır. İl içindeki özel tarihi, kültürel alanlar ile sağlık turizmine uygun termal alanların varlığı bu tür güzergâhların oluşumunu kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda, turizm güzergâhlarının oluşturulması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- **Yöresel turizm odaklarının geliştirilmesi:** Turizm odaklarının gelişmesi ve ildeki değerlerle tematik tur güzergâhlarının belirlenmesi turizm aktivitelerinin destinasyon şeklinde gerçekleştirilmesini sağlayacaktır. İle sadece bir turizm türünü gerçekleştirmek amacıyla gelen turistlere cazip olabilecek diğer turizm türlerinin de sunulmasıyla turizm noktasal bir aktivite olmaktan çıkacak ve İldeki farklı turizm türleri de canlanmış olacaktır. İldeki turizm potansiyelini destinasyon turizmi olarak geliştirmek için ilde bulunan mevcut ve potansiyel turizm odaklarının tamamlayıcı diğer noktalarla birleştirilip özel tur programları oluşturulacak ve ortak pazarlama politikası belirlenecektir.

#### 1.4.1.3.Ulaşım:

- **Mevcut karayolu ağının iyileştirilmesi:** İldeki temel ulaşım ağı karayollarıdır. İl genelinin ve ilçelerin erişilebilirlik düzeyinin yükseltilmesi için birinci öncelik karayolu ağının iyileştirilmesidir. Bu çerçevede ulaşım süre ve kalitesinin iyileştirilmesi gerekmekte olup sıkıntı yaşanan veya geliştirilmesine ihtiyaç duyulan güzergâhlarda yol kalitesinin artırılması, güzergâhların düzeltilmesi, taşıma kapasitesinin artırılması, kaplamanın iyileştirilmesi ve şerit genişliğinin düzenlenmesi önceliklidir.

Tablo 9 – Hedef Göstergeleri

No	Hedef	Gösterge
1	Sanayi alanlarının oluşturulması ve faaliyete geçmesi	OSB’lerde kamulaştırılması tamamlanan arazi büyüklüğü (m <sup>2</sup> )
2	İldeki işletme sayısının artırılması	İş kayıtlarına göre girişim sayısı (adet)
3	İşletmelerin ar-ge faaliyetlerinin artırılması	Patent başvuru sayısı (adet)
4	Teknoloji geliştirme, araştırma ve tasarım merkezlerinin kurulması	Faaliyete geçen teknopark sayısı (adet)
5	Markalaşmanın ve kalite standardizasyonunun sağlanması	Marka başvuru sayısı (adet)
6	Firmalar arası üretim işbirliklerinin artırılması	URGE Proje başvuru sayısı (adet)
7	Sunulan hizmetlerin çeşit ve kalitesinin artırılması	Turizme yönelik yapılan fizibilite çalışması sayısı (adet)
8	Sağlık turizmi ve termal turizmin geliştirilmesi	Turizme yönelik yapılan fizibilite çalışması sayısı (adet)
9	Tarih, kültür ve inanç turizminin geliştirilmesi	Turizme yönelik yapılan fizibilite çalışması sayısı (adet)
10	Doğa turizminin geliştirilmesi	Turizme yönelik yapılan fizibilite çalışması sayısı (adet)
11	Kış turizminin geliştirilmesi	Turizme yönelik yapılan fizibilite çalışması sayısı (adet)
12	Turizm güzergâhlarının oluşturulması ve geliştirilmesi	Turizme yönelik yapılan fizibilite çalışması sayısı (adet)
13	Yöresel turizm odaklarının geliştirilmesi	Turizme yönelik yapılan fizibilite çalışması sayısı (adet)
14	Mevcut karayolu ağının iyileştirilmesi	Faaliyete geçen tünel sayısı ve trafiğe açılan otoyol sayısı (adet)



## 2. 2017 YILI EYLEM PLANI

2017 Yılı Eylem Planı, TR33 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı ve Dünya Bankası tarafından yürütülen Bölgesel Yatırım Ortamı Değerlendirmesi Projesi çalışmaları göz önünde bulundurularak sanayi, turizm ve ulaşım sektörlerine yönelik hazırlanmaktadır. Sanayi, turizm ve ulaşım sektörlerinde belirlenen sorunlar belirlenen hedefler dâhilinde en aza indirgenmeye çalışılacaktır. Manisa İl Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi'nin stratejik planlama bakış açısıyla hayata geçirilebilmesi ve ortaya konan hedef ve eylemlerin gerçekleştirilebilmesi; İl yönetimi ile İl düzeyinde etkin olabilecek tüm birim ve vatandaşların katılımı ve eylemleri benimsemeleri ile mümkün olacaktır. Strateji'nin yönlendirici bir araç olabilmesi ve stratejik hedeflere ulaşılabilmesi için İl düzeyinde siyasal karar alma mekanizmasını etkileme ve yönlendirme gücüne sahip olan tüm kurumsal ve kurumsal olmayan faktör, ortak ve birimlerin işbirliği ve eşgüdüm içerisinde davranmaları, samimi bir biçimde katkıda bulunmaları ve son aşamada hedeflenen iyi sona ulaşmak için gerekli tüm çabayı göstermeleri önemlidir.

İl yönetimi, İldeki tüm birimlerle bağlantısı olan, vatandaşlara hizmet sunan, merkezi yönetimin temsilcisi işlevini icra eden ve belediyeler gibi diğer güçlü birimler üzerinde kısmi denetim yetkileri bulunan bir birim olarak valilik, belediye, kalkınma ajansı ve merkezi yönetimin Manisa'ya yönelik faaliyet, proje, program, plan ve her türlü faaliyetlerini yönlendirme potansiyeline sahiptir. Bundan dolayı Strateji'de belirlenen hedeflere ulaşmada uygulanacak adımlarda Manisa'daki ilgili tüm kurum ve kuruluşlar ile tam işbirliği içerisinde olunmasına önem gösterilecektir.

### 2.1.1. Açıklamalar

#### 2.1.1.1. Sanayi

**A1.** Manisa'nın başlıca sorunlarından birisi yatırımcılara yatırım yeri temin edilememesidir. Bu sorunun çözümü için kuruluş çalışmaları tamamlanan Akhisar Zeytin ve Zeytinyağı Türevleri İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'nde kamulaştırma işlemleri tamamlanacaktır. Kamulaştırma işlemlerinin tamamlanmasının akabinde parselasyon ve tahsislere başlanarak yatırımcıların yer ihtiyacı karşılanacaktır.

**A2.** Yatırım yeri temini amacıyla mevcut Turgutlu ve Salihli Organize Sanayi Bölgeleri'nin büyütülmesi önem arz etmektedir. Bu çerçevede başlatılan kamulaştırma çalışmalarının yıl içinde tamamlanması öngörülmektedir. Turgutlu ve Salihli OSB Müdürlükleri aracılığı ile 2 milyon TL. bütçe ayrılarak gerçekleştirilecek eylem sayesinde yatırımların önündeki yer temin engeli kaldırılacaktır.

**A3.** İlin yatırım potansiyelinin yatırımcılar tarafından tam olarak bilinmemesi, Manisa'ya istenen düzeyde yatırımın gelmesinin önünde bir engel teşkil etmektedir. Bu bağlamda, yeni kurulan Akhisar Zeytin ve Zeytinyağı Türevleri İhtisas Organize Sanayi Bölgesi ile Soma Karma Organize Sanayi Bölgesi'nin yerli ve yabancı yatırımcıların çekilmesi için tanıtım yapılması elzemdir. İlin yatırım ve destek ve tanıtımı Manisa Yatırım Destek Ofisi aracılığı ile yapılacaktır.

**A4.** Kümelenme kültürünün yaygın olmaması nedeniyle ve kümelenmeyi tetikleyecek ortak girişimlerin teşvik edilmesi amacıyla Ekonomi Bakanlığı'nın Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği (URGE)'nden yararlanılması önemlidir. Manisa Ticaret ve Sanayi Odası tarafından yıl içerisinde bir URGE projesi hazırlanarak ilin kümelenme kültürüne katkı sağlanacaktır.

**A5.** Firmaların markalaşması ve patent alması katma değeri artırıcı bir unsurdur. Manisa'dan marka ve patent almak için başvuruların düşük olması sebebiyle Manisa Ticaret ve Sanayi Odası tarafından marka ve patent başvuru ve tesciline yönelik bir yol haritası oluşturulması ve İlde farkındalık yaratılması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede hazırlanacak çalışma ile firmaların bilgi düzeyi artırılacak; marka ve patent başvurularında artış sağlanacaktır.

**A6.** Sanayi sektörünün akademik camiadan uzak bir büyüme sergilemesi uzun vadede sürdürülebilir olmayacaktır. Manisa ilindeki üniversite ve sanayi arasında yeterli işbirliği bulunmamasına bir çözüm olarak Manisa Celal Bayar Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nin faaliyete geçmesi elzemdir. Üniversite yıl içerisinde Teknopark'ı faaliyete geçirerek anılan eksikliğin giderilmesine katkı sağlayacaktır.

**A7.** İlin yatırım potansiyelinin tanıtılarak Manisa'da daha fazla yatırım yapılmasını sağlayacak bir diğer çözüm yolu ise girişimcilere yönelik verilen devlet desteklerinin daha etkin tanıtılmasıdır. Manisa Yatırım Destek Ofisi yıl boyunca mezkûr desteklerin tanıtılması yönünde çalışmalar yapacaktır.

**A8.** Manisa'da girişimcilik kültürünün artırılması amacıyla girişimcilik eğitimlerinin düzenlenmesi elzemdir. Kurum ve kuruluşlar tarafından KOSGEB Manisa İl Müdürlüğü aracılığı ile gerçekleştirilmesi öngörülen girişimcilik eğitimleri ile İldeki girişimci potansiyelinin harekete geçirilmesi öngörülmektedir.

**A9.** Yerli ve yabancı yatırımcıların organize sanayi bölgelerinde yatırım yapmaktan kaçınmalarının en büyük sebebi OSB'lerdeki altyapı eksiklikleridir. Bu çerçevede yıl içerisinde Turgutlu, Salihli ve Akhisar Zeytin ve Zeytinyağı Türevleri İhtisas Organize Sanayi Bölgelerinde elektrik, kanalizasyon ve yağmur suyu altyapılarının tamamlanarak yatırımcılara daha iyi olanakların sağlanması hedeflenmektedir.

#### **2.1.1.2. Turizm:**

**B1.** Turizm yatırımlarının İle çekilebilmesi için temel eksikliklerden birisi yeterli fizibilite çalışmalarının olmamasıdır. Bu eksikliğin giderilmesine yönelik olarak Şehzadeler Kaymakamlığı Spil Dağı'nın potansiyelini ortaya çıkaracak doğa, doğa sporları, tarih ve sağlık turizmini kapsayan bir fizibilite çalışmasını yıl içerisinde tamamlayacaktır.

#### **2.1.1.3. Ulaşım:**

**C1.** Manisa'nın ekonomik, sosyal ve turistik anlamda en çok ilişki içerisinde bulunduğu il, İzmir'dir. İzmir ile karayolu bağlantısının kuvvetlendirilmesi için Sabuncu Tüneli'nin faaliyete geçmesi önem arz etmektedir. 2017 yılının sonuna kadar tamamlanması öngörülen tünel inşaatı ile gerek yük taşımacılığı gerekse yolcu trafiği rahatlayarak iki il arasındaki trafik yoğunluğu azalacaktır.

Tablo 10 – Eylem Planı

Açıklama	No	Eylemler	Yöneldiği Sorun Alanı	Sorumlu Kuruluş	Tahmini Maliyet (TL)	Planlanan Gerçekleşme Zamanı
1.1.1.1. Sanayi	A1.	Akhisar Zeytin ve Zeytinyağı Türevleri İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'nde kamulaştırma işlemlerinin tamamlanması	Yatırım Yeri Temini	Akhisar Zeytin ve Zeytinyağı Türevleri İhtisas Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü	3.000.000,00	12 AY
	A2.	Mevcut Turgutlu ve Salihli OSB'lerinin büyütülmesi, kamulaştırma çalışmalarının tamamlanması	Yatırım Yeri Temini	Turgutlu ve Salihli Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü	2.000.000,00	12 AY
	A3.	Akhisar Zeytin ve Zeytinyağı Türevleri İhtisas Organize Sanayi Bölgesi ve Soma Karma Organize Sanayi Bölgesi'ne çekilmek istenen firma ve yabancı yatırımcılara tanıtım yapılması	İl Yatırım Destek ve Tanıtımı	Zafer Kalkınma Ajansı Manisa Yatırım Destek Ofisi	5.000,00	12 AY
	A4.	Kümelenmeyi tetikleyecek ortak girişimlerin teşvik edilmesi (UR-GE)	Kümelenme	Manisa Ticaret ve Sanayi Odası	10.000,00	12 AY
	A5.	Marka ve patent başvuru ve tesciline yönelik yol haritası oluşturulması, farkındalık yaratılması	Markalaşma ve Patent Sayısı	Manisa Ticaret ve Sanayi Odası	50.000,00	6 AY
	A6.	Manisa Celal Bayar Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi (Teknopark)'nin Faaliyete Geçmesi	Üniversite – Sanayi İşbirliği	Manisa Celal Bayar Üniversitesi	1.200.000,00	12 AY

Açıklama	No	Eylemler	Yöneldiği Sorun Alanı	Sorumlu Kuruluş	Tahmini Maliyet (TL)	Planlanan Gerçekleşme Zamanı
1.1.1.1. Sanayi	A7.	Girişimcilere yönelik verilen devlet desteklerinin daha etkin tanıtılması	İl Yatırım Destek ve Tanıtımı	Zafer Kalkınma Ajansı Manisa Yatırım Destek Ofisi	5.000,00	12 AY
	A8.	Girişimcilik eğitimlerinin düzenlenmesi	Girişimcilik	KOSGEB Manisa İl Müdürlüğü	150.000,00	12 AY
	A9.	Turgutlu, Akhisar Zeytin ve Zeytinyağı Türevleri İhtisas ve Salihli OSB'lerinde elektrik, kanalizasyon ve yağmur suyu altyapısının tamamlanması	Sanayi Altyapı Olanakları	Turgutlu, Salihli ve Akhisar Zeytin ve Zeytinyağı Türevleri İhtisas Organize Sanayi Bölge Müdürlükleri	25.000.000,00	12 AY
1.1.1.2. Turizm	B1.	Spil Dağı'nda oluşturulabilecek doğa, doğa sporları, tarih ve sağlık turizm potansiyeli fizibilitesi	Doğa, Doğa Sporları, Tarih ve Sağlık Turizmi	Şehzadeler Kaymakamlığı	60.000,00	7 AY
1.1.1.3. Ulaşım	C1.	Manisa ili Yunusemre ilçesinin İzmir ile karayolu entegrasyonunun sağlanması kapsamında Sabuncubeli Tüneli'nin tamamlanarak hizmete açılması	Ulaşım Olanakları	Karayolları İzmir 2. Bölge Müdürlüğü 23. Şube Şefliği	100.000.000,00	12 AY



## T.C. Zafer Kalkınma Ajansı Genel Sekreterliği

**Adres:** Cumhuriyet Mah. Öncü Sokak No:39, 43020,  
Merkez-Kütahya, TÜRKİYE

**Tel:** (0274) 271 77 61-62

**Faks:** (0274) 271 77 63

**E-posta:** info@zafer.org.tr

## YATIRIM DESTEK OFİSLERİ

### Kütahya YDO

**Adres:** Cumhuriyet Mah., Öncü Sokak No:39,  
43020, Merkez-Kütahya, TÜRKİYE

**Tel:** (0274) 271 77 61

**Faks:** (0274) 271 77 63

**E-posta:** kutahyaydo@zafer.org.tr

### Afyonkarahisar YDO

**Adres:** Dört Yol Mah., Turgut Özal Cad., No: 69,  
ATSO Binası, Kat: 2, 03100, Merkez/Afyonkarahisar

**Tel:** (0272) 212 20 70

**Faks:** (0272) 212 21 70

**E-posta:** afyonkarahisarydo@zafer.org.tr

### Manisa YDO

**Adres:** Merkez Efendi Mah. Mimar Sinan Blv. No:127, TSO  
Bülent Koşmaz Hizmet Binası Kat:1, 45020, Yunusemre/Manisa

**Tel:** (0236) 237 29 47

**Faks:** (0236) 239 49 51

**E-posta:** manisaydo@zafer.org.tr

### Uşak YDO

**Adres:** Durak Mah., Fatih Cad., No: 2/404, Özmerkez  
İş Merkezi, Kat: 4, 64100, Merkez/Uşak

**Tel:** (0276) 224 43 41

**Faks:** (0276) 224 43 42

**E-posta:** usakydo@zafer.org.tr